

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 30 juni 2011

Mål nr

B 2175-11

KLAGANDE

Riksåklagaren

Box 5553

114 85 Stockholm

MOTPARTER

1. IA

Ombud och offentlig försvarare: Advokat AB

2. SS

Ombud och offentlig försvarare: Advokat RF

SAKEN

Rån m.m.

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Hovrätten för Västra Sveriges dom 2011-04-06 i mål B 1444-11

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom fastställer Högsta domstolen tingsrättens domslut.

För försvaret av IA i Högsta domstolen tillerkänns AB ersättning av allmänna medel med 36 884 kr, varav 22 591 för arbete, 9 362 kr för tidspillan och 4 931 kr för utlägg. Denna kostnad ska stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 7 377 kr.

För försvaret av SS i Högsta domstolen tillerkänns RF ersättning av allmänna medel med 36 422 kr, varav 23 320 kr för arbete, 9 362 kr för tidspillan och 3 740 kr för utlägg. Denna kostnad ska stanna på staten. I ersättningen ingår mervärdesskatt med 7 284 kr.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN M.M.

Riksåklagaren har yrkat att Högsta domstolen dömer IA och SS för grovt rån (åtalspunkten 4) och bestämmer påföljden för IA till slutet ungdomsvård i ett år och för SS till slutet ungdomsvård i ett år och fyra månader.

IA och SS har bestritt ändring.

Högsta domstolen har, med utgångspunkt i vad hovrätten funnit styrkt beträffande rånbrottet under åtalpunkt 4, meddelat prövningstillstånd dels beträffande frågan om hur det brottet ska bedömas, dels beträffande frågan om påföljd. Högsta domstolen har inte meddelat prövningstillstånd rörande målet i övrigt.

DOMSKÄL

1. Vad hovrätten funnit utrett kan sammanfattas enligt följande. Händelsen inträffade den 28 oktober 2010. På gatan i närheten av målsägandens bostad knuffade eller drog IA, SS och en tredje person målsäganden bakifrån till marken, tog av honom glasögonen, satte en hand för hans mun och gick igenom hans fickor varvid mobiltelefon, nycklar, och diverse kort i en korthållare tillgreps. Målsäganden tilldelades en spark medan han låg på marken och beordrades, under hot om att han skulle huggas med kniv om han ljög eller sprang, uppge var han bor. – Gärningsmännen höll i målsäganden på vägen till hans hem, trängde sig in i lägenheten och beordrade honom att gå in på toaletten och ställa sig på knä varefter en handduk sattes över hans huvud. Gärningsmännen sökte därefter igenom lägenheten. – På toaletten tog en av gärningsmännen ett strypgrepp kring halsen på målsäganden vilket orsakade kortvarig andnöd och kvardröjande svårigheter att svälja. Ett vasst föremål skrapades mot hans fingrar och tinning samtidigt som hot uttalades om att hans fingrar skulle komma att huggas av och hans katt dödas om han inte talade om var pengarna finns. Målsäganden beordrades, under upprepade hot om att han skulle komma att dö om han ljög, att uppge koden till sitt kontokort. – Målsäganden bands därefter till händer och fötter, en liten handduk stoppades i hans mun och den handduk han hade på huvudet knöts hårdare varpå han knuffades in i en inbyggd garderob. Garderobsdörren låstes utifrån och målsäganden hade på grund av handduken i munnen och handduken över huvudet svårt att andas och kunde ta sig ut först sedan han genom upprepade sparkar hade lyckats sparka upp garderobsdörren. – Innan målsäganden bands och låstes in i garderoben lämnade SS lägenheten för att ta ut pengar från målsägandens bankkonto. Gärningsmännen sammanträffade därefter och delade upp rånbyttet, däribland en dator och datorutrustning, två mobiltelefoner, en mp3-spelare och en kamera till ett

sammanlagt värde av 25 000–30 000 kr samt de 9 000 kr i kontanter som tagits ut från målsägandens bankkonto. – Det totala händelseförloppet synes enligt hovrätten ha pågått under maximalt en timme.

2. Tingsrätten dömde samtliga tre tilltalade för grovt rån medan hovrätten har bedömt att brottet utgör rån av normalgraden. Riksåklagaren har gjort gällande att brottet är grovt eftersom gärningsmännen visat synnerlig råhet.

3. Enligt 8 kap. 5 § brottsbalken döms den som stjal genom våld mot person eller genom hot som innebär eller för den hotade framstår som trängande fara för rån till fängelse, lägst ett och högst sex år. Om ett brott som avses i 5 § är att anse som grovt ska enligt 6 § dömas för grovt rån till fängelse, lägst fyra och högst tio år. I andra stycket finns en uppräkningslista av vad som särskilt ska beaktas vid bedömandet av om brottet är grovt. Sålunda ska särskilt beaktas om våldet var livsfarligt eller om gärningsmannen tillfogat svår kroppsskada eller allvarlig sjukdom eller om han annars visat synnerlig råhet eller på ett hänsynslöst sätt utnyttjat den rånades skyddslösa eller utsatta ställning. Av ordalydelsen framgår att uppräkningslistan inte är uttömmande. Det ska således vid bedömningen av om brottet är grovt – liksom vid andra bestämmelser som har motsvarande uppräkningslistor, t.ex. grov misshandel, grov stöld och grovt bedrägeri – göras en helhetsbedömning av omständigheterna vid brottet (se NJA 1967 s. 93 och bl.a. NJA 2007 s. 973; jfr dock NJA 1999 s. 25).

4. Högsta domstolen har vid tolkningen av uttrycket synnerlig råhet varit restriktiv och har i ett antal avgöranden, ofta med hänvisning till den återhållsamhet som präglar såväl lagstiftningen som rättstillämpningen, funnit att gärningsmannen, trots att det varit fråga om allvarliga brott, inte

visat någon sådan synnerlig råhet att brottet kunde bedömas som grovt rån (se bl.a. NJA 1999 s. 25 med hänvisningar).

5. Frågan om det brott IA och SS gjort sig skyldiga till är att anse som rån av normalgraden eller som grovt rån ska alltså prövas genom en allsidig bedömning av samtliga omständigheter. Härvid ska beaktas att händelsen inte avslutades med gaturånet utan att målsäganden därefter fördes bort under hot och hölls frihetsberövad i sin egen bostad under bortåt en timme, först under förnedrande och hotfulla former på toaletten och sedan genom att bunden till händer och fötter och med förbundna ögon och tilltäppt mun låsas in i garderoben. Vidare ska beaktas att rånet utfördes av tre personer vid och i målsägandens hem. Det var inte fråga om ett impulsstyrt händelseförlopp. Tvärtom utfördes rånet på ett metodiskt sätt och med likgiltighet för målsägandens situation. Ovissheten om det fortsatta händelseförloppet har varit särskilt skrämmande för målsäganden, vilket IA och SS insett. På grund av det anförda ska brottet rubriceras som grovt rån.

6. Vid bedömningen av straffvärdet ska särskilt beaktas att gärningen utgjorde ett allvarligt angrepp på målsägandens trygghet till person (29 kap. 1 § brottsbalken, prop. 2009/10:147 s. 14).

7. IA och SS ska alltså – som tingsrätten funnit – dömas för grovt rån. IA ska dessutom dömas för rån i två fall, övergrepp i rättssak, misshandel, ringa narkotikabrott och brott mot knivlagen. SS ska dessutom dömas för rån, misshandel i tre fall och ringa narkotikabrott i två fall. Högsta domstolen saknar, även med beaktande av att SS lämnade lägenheten tidigare än de övriga, anledning att frångå den bedömning tingsrätten gjort när det gäller straffvärdet och tiden för den slutna ungdomsvården.

8. Tingsrättens domslut ska följaktligen fastställas.

_____

_____

_____

I avgörandet har deltagit: justitieråden Marianne Lundius, Leif Thorsson,
Gudmund Toijer, Lena Moore (referent) och Johnny Herre
Föredragande justitiesekreterare: Daniel Holmberg